

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Městský soud v Praze jako soud odvolací rozhodl v senátu složeném z předsedkyně senátu JUDr. Ladislavy Mentbergerové a soudkyň Mgr. Lucie Markové a Mgr. Andrey Lomozové ve věci

žalobce: **MUDr. J. H.**, narozený xxx
bytem xxx xxx, xxx xxx
zastoupený advokátem Mgr. Miroslavem Němcem
sídlem Borská 588/13, 301 00 Plzeň 1

proti
žalované: **Nationale-Nederlanden Levensverzekering Maatschappij N.V.**
zahraniční osoba registrovaná pod č. 24042211
sídlem Weena 505, 3013 AL Rotterdam, Nizozemské království
zastoupená advokátkou Mgr. Kateřinou Grézlovou
sídlem Rostovská 341/19, 101 00 Praha 10

o 38 536 Kč s příslušenstvím,
k odvolání žalobce proti rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 20. září 2024,
č.j. 46 C 150/2024-145,

takto:

- I. Rozsudek soudu prvního stupně se ve výroku I. potvrzuje.
- II. Rozsudek soudu prvního stupně se ve výroku II. mění tak, že žalovaná je povinna zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení částku 10 551 Kč do 3 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám advokáta Mgr. Miroslava Němce.

Shodu s prvopisem potvrzuje R. M.
(K.ř. č. 1 – rozsudek)

- III. Žalobce je povinen zaplatit žalované na náhradě nákladů odvolacího řízení částku 11 108 Kč do 3 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám advokátky Mgr. Kateřiny Grézlové.

Odůvodnění:

1. Soud prvního stupně shora označeným rozsudkem zamítl žalobu, jíž se žalobce proti žalované domáhal zaplacení částky 38 536 Kč se zákonným úrokem z prodlení z částky 122 000 Kč od 3. 4. 2024 do 5. 4. 2024 a se zákonným úrokem z prodlení z částky 38 536 Kč od 6. 4. 2024 do zaplacení (výrok I.), a žalobci uložil povinnost zaplatit žalované na náhradě nákladů řízení částku 18 730,80 Kč k rukám její právní zástupkyně (výrok II.).
2. Takto rozhodl o žalobě, kterou se žalobce domáhal zaplacení částky 122 000 Kč s příslušenstvím s tvrzením, že uzavřel s žalovanou dne 27. 2. 2019 pojistnou smlouvu, jejímž předmětem bylo životní pojištění NN SMART č. 40028185 pro případ smrti nebo dožití s pojistným ve výši 2 000 Kč měsíčně, že na pojistném zaplatil 122 000 Kč a že mu žalovaná neposkytla žádné plnění. Žalobce se domáhal proti žalované zaplacení žalované částky z titulu bezdůvodného obohacení s tím, že představuje zaplacené pojistné s tvrzením, že pojistná smlouva je nicotná a neplatná. Nicotnost pojistné smlouvy dovozoval z toho, že pojistná smlouva byla uzavřena s non subjektem s pobočkou pro Českou republikou vystupující jako organizační složka společnosti ING Životní pojišťovna NV, resp. s pobočkou, jejímž zakladatelem je žalovaná, která neměla, na rozdíl od zahraniční právnické osoby, právní osobnost. Dalším důvodem, pro který žalobce považoval pojistnou smlouvu za neplatnou je absence pojištění, které dovozoval z poměru pojistného ve výši 2 000 Kč a pojistné částky sjednané pro případ smrti ve výši 10 000 Kč s argumentací, že žalovaná nepřevzala téměř žádné pojistné riziko. Měl za to, že pojistná smlouva obsahuje pouze složku investiční, což je v rozporu se zákonem o pojišťovnictví a zákonem č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu.
3. Žalovaná navrhla zamítnutí žaloby. Měla za to, že pojistnou smlouvou bylo sjednáno investiční životní pojištění NN SMART UM 5 C, že její součástí byly Všeobecné pojistné podmínky pro životní pojištění, Zvláštní pojistné podmínky a přehled poplatků a že součástí poskytnutých podkladů bylo sdělení klíčových informací o pojištění, modelace pojištění a sdělení klíčových informací finančních fondů. Žalovaná zasílala žalobci pravidelné výroční dopisy obsahující informaci o výši pojistného na hlavní pojištění, včetně informace, do jakých fondů je investiční pojistné umístěováno, výši pojistného rizika, poplatky a jejich výši a aktuální stav podílového účtu. Na základě žádosti žalobce o ukončení pojistné smlouvy ze dne 13. 3. 2024 žalovaná ukončila pojistnou smlouvu ke dni 28. 3. 2024 a žalobci vyplatila odkupné dne 4. 4. 2024 ve výši 83 464 Kč. S poukazem na ustanovení § 2758 odst. 1 o.z. měla za to, že pojistná smlouva byla uzavřena platně s tím, že přesná výše pojistného plnění se odvíjela od aktuální hodnoty podílového účtu žalobce a byla stanovena v minimální částce 10 000 Kč. Žalovaná namítla promlčení žalobcem vznesené námitky relativní neplatnosti pojistné smlouvy.
4. V průběhu řízení vzal žalobce žalobu co do částky 83 464 Kč spolu se zákonným úrokem z prodlení z této částky od 6. 4. 2024 do zaplacení zpět a soud prvního stupně řízení v tomto rozsahu zastavil usnesením ze dne 25. 7. 2024, č.j. 46 C 150/ 2024-123.

5. Po stránce skutkové vyšel soud prvního stupně ze zjištění, že žalovaná uzavřela s žalobcem dne 27. 2. 2019 pojistnou smlouvu č. 40028185, jíž bylo sjednáno investiční životní pojištění NN SMART UM5C. Její součástí byly Všeobecné pojistné podmínky pro životní pojištění 12/2018 (dále jen „VPP“), Zvláštní pojistné podmínky UM5C 12/2016 (dále jen „ZPP“) a přehled poplatků UM5C 12/2018. Součástí poskytnutých podkladů bylo rovněž sdělení klíčových informací o pojištění, modelace pojištění a sdělení klíčových informací ohledně finančních fondů. Pojistnou smlouvou bylo sjednáno pojištění pro případ smrti nebo dožití s pojistnou částkou 10 000 Kč do věku 65 let pojistníka. Žalobce platil měsíční pojistné ve výši 2 000 Kč a celkem na pojistném uhradil 122 000 Kč. Žalovaná zasílala žalobci pravidelné výroční dopisy obsahující informaci o výši pojistného na hlavní pojištění, včetně informace, do jakých fondů je investiční pojistné umístěováno, výši rizikového pojistného, poplatky a jejich výši a aktuální stav podílového účtu žalobce. V letech 2020 a 2021 bylo žalobci na jeho žádost zasláno i potvrzení o pojistném zaplaceném poplatníkem na soukromé životní pojištění. Dne 13.3.2024 zaslal žalobce žalované žádost o ukončení pojistné smlouvy na základě, které byla pojistná smlouva ukončena ke dni 28.3.2023. Žalovaná pak na základě této výpovědi vyplatila žalobci dne 4.4.2024 odkupné ve výši 83 464 Kč. Dne 13.3.2024 zaslal žalobce žalované výzvu k vydání bezdůvodného obohacení, která byla žalované doručena až dne 18.3.2024. O částku odkupného by měla být ponížena žalovaná částka. Pojistná smlouva byla uzavřena nizozemskou mateřskou pojišťovnou, která na území České republiky jednala skrze svou organizační složku. V pojistné smlouvě i v ostatní pojistné dokumentaci je žalovaná označena uvedením české pobočky s označením jejího zřizovatele nizozemské pojišťovny – NN Životní pojišťovna N.V., pobočka pro Českou republiku, se sídlem: Nádražní 344/25, 150 00 Praha 5 – Smíchov, Česká republika, IČO 40763587 (viz zápis v obchodním rejstříku vedeném Městským soudem v Praze, oddíl A, vložka 6305, v němž je zapsána jako organizační složka společnosti NN Životní pojišťovna N.V., se sídlem: Weena 505, 3013AL Rotterdam, Nizozemské království, zapsané v obchodním rejstříku Obchodní komory v Rotterdamu, Nizozemské království, s datem zápisu 17. ledna 1863, číslem zápisu 24042211, dále jen „pojišťovna“ nebo „NN Životní pojišťovna“). Tak je žalovaná jako smluvní strana označena také v ostatní dokumentaci a její označení vyplývá i z jednání smluvních stran. Soud prvního stupně konstatoval, že argumentace žalobce je v tomto směru zcela nepřiléhavá a účelově formalistická a byla odmítnuta již několika obvodními soudy, soudem odvolacím i finančním arbitrem. Nesouhlasil ani s argumentem žalobce, že pojistná smlouva je neplatná pro absenci pojištění v materiálním smyslu, neboť nepokrývá žádné pojistné riziko, a částka 10 000 je pojistným krytím pouze formálně. Poukázal přitom na rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci sp. zn. 18 C 319/2023, v němž soud dovodil, že žalovaná na sebe riziko převzala, neboť byla pro případ nedostatečné hodnoty podílových fondů sjednána minimální pojistná částka 10 000 Kč. S odkazem na § 2758 odst. 1 o. z. shledal, že pojistná smlouva zcela odpovídá zákonné dikci. Uvedl dále, že zákon nestanoví žádnou minimální částku, která by měla být sjednána jako plnění pro případ smrti, a že částka 10 000 Kč není zanedbatelná. Navíc se jedná o částku minimální pouze v případě, že aktuální hodnota podílového účtu žalobce stanovená podle pojistných podmínek by byla ke dni pojistné události nižší a že přesná výše plnění by se odvíjela od aktuální hodnoty podílového účtu žalobce. Poukázal na to, že i samotné vyplacené odkupné bylo stanoveno z hodnoty podílového účtu ve výši 83 464 Kč. Námitkou promlčení ze strany žalované se nezabýval.
6. Po právní stránce posoudil soud prvního stupně věc podle § 2758 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „o.z.“), § 2774 odst. 1, 2 o.z., § 545 o.z. a § 574 o.z. a dospěl k závěru, že žaloba není důvodná.
7. Jako opodstatněnou neshledal námitku žalobce o nicotnosti pojistné smlouvy z důvodu nedostatku právní osobnosti označeného pojistitele, vycházející ze znění smlouvy, jejího výkladu a jednání účastníků smluvního vztahu, odkazující na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 11.

2003, sp. zn. 22 Cdo 130/2003. Označení žalované bylo stejné ve všech smluvních dokumentech a odpovídalo i veřejně dostupnému údaji v obchodním rejstříku. Nebylo nijak matoucí a vyplývá z něj, že smlouvu uzavírala zahraniční právnická osoba prostřednictvím české pobočky, organizační složky. Považoval za logické, že z hlediska přehlednosti pro českého spotřebitele byla na prvním místě uvedena organizační složka, která nese český název. Neztotožnil se s argumentací žalobce, že takové označení bylo matoucí, protože nevěděl, že uzavírá pojistnou smlouvu se zahraniční právnickou osobou, protože pojistitel byl tak označen ve všech smluvních dokumentech a žalobce tak nemohl mít pochybnosti o tom, s kým smlouvu uzavírá. Soud prvního stupně proto uzavřel, že žalobce měl veškeré informace o tom, kdo je pojistitelem již v době uzavření pojistné smlouvy a po celou dobu trvání pojistného vztahu. Nicotnost pojistné smlouvy proto neshledal.

8. Důvodnou neshledal ani další námitku žalobce stran neplatnosti pojistné smlouvy pro absenci materiální podstaty pojištění, protože v posuzovaném případě byla mezi účastníky sjednána minimální výše pojistné částky pro případ nedostatečné hodnoty podílových fondů ke krytí pojistného rizika. Žalovaná tak na sebe, byť v malé míře, převzala pevné pojistné riziko pro případ nižší hodnoty podílových fondů a pojišťovací složka je tak ve smluvním vztahu přítomná, když žalobci by bylo v případě, že by hodnota podílových fondů byla vyšší, vyplaceno pojistné ve vyšší částce.
9. Námitkou žalované stran promlčení práva ohledně relativní neplatnosti pojistné smlouvy se soud prvního stupně z důvodu hospodárnosti nezabýval, když dospěl k závěru, že pojistná smlouva byla platně sjednána.
10. Závěrem akcentoval ustanovení § 574 o.z. a judikaturu Ústavního soudu, podle níž je třeba upřednostnit výklad smlouvy či smluvního ujednání, který zachovává jejich právní účinky, před výkladem, jenž jim je upírá.
11. O nákladech řízení rozhodl podle § 146 odst. 2 o.s.ř. a přiznal zcela úspěšné žalované právo na její plnou náhradu nákladů řízení sestávající z nákladů jejího právního zastoupení, tj. odměny za 3 úkony právní služby s připočtením paušální náhrady hotových výdajů a náhrady za DPH.
12. Proti tomuto rozsudku podal žalobce odvolání. Namítl v něm nesprávné právní posouzení věci, když při posuzování nicotnosti pojistné smlouvy z důvodu jednání entitou bez právní subjektivity jednal v rozporu se soudní judikaturou Nejvyššího soudu, z níž vyplývá, že případná nejasnost v označení osoby, která činila právní úkon, musí být vykládána z obsahu projevu vůle jednajících stran. Měl za to, že okolnosti projevu vůle, jednání o uzavření smlouvy, praxe, kterou mezi sebou smluvní strany zavedly a jejich následné chování nenaznačovaly, že pojišťovnou je zahraniční právnická osoba, když veškerá komunikace při uzavírání pojistné smlouvy probíhala v českém jazyce, pojistné hradil žalobce na účet vedený v České republice a pojišťovací zprostředkovatel při sjednání pojistné smlouvy žalobce neupozornil, že pojišťovnou je ve skutečnosti jiný, ve smlouvě neuvedený subjekt. Žalobce tedy neměl vědomost o tom, že by měl smlouvu uzavřít se zahraniční právnickou osobou. Těmito námitkami se soud prvního stupně nezabýval. Za nepravdivou považoval argumentaci soudu, že měl informace o tom, kdo je pojistitelem již v době uzavření pojistné smlouvy a po celou dobu trvání pojistného vztahu. Setrval na svém stanovisku, že pojistnou smlouvu uzavřela pobočka, která nemá právní subjektivitu a nemůže činit právní úkony. Akcentoval, že z definice smluvní strany běžný spotřebitel může naopak dovodit, že pobočka je v podstatě něco jako dceřiná společnost zahraniční osoby, tedy česká právnická osoba s právní subjektivitou. Rozdíl mezi pobočkou a dceřinou společností je tak pro běžného spotřebitele nedetekovatelný.

13. Za nesprávný považoval i právní názor soudu prvního stupně o tom, že pojistná smlouva byla platně uzavřena, když jeho námitky o její neplatnosti pro absenci pojištění v materiálním slova smyslu neshledal opodstatněnými. Argumentoval tím, že produkt sjednaný v pojistné smlouvě spadá do kategorie pouze formálních pojištění a že vzhledem k poměru pojistné částky pro případ smrti sjednané ve výši 10 000 Kč a měsíčního pojistného ve výši 2 000 Kč a délky pojistné doby (28 let), je zjevné, že žalobce nesledoval uzavřením pojistné smlouvy pojistný zájem a žalovaná se nezavázala k převzetí pojistného rizika, ale že uzavřením smlouvy byl zakryt jiný produkt poskytnutí investiční služby, čímž došlo k obcházení zákona. S odkazem na čl. 7 ZPP dovodil, že v okamžiku, kdy uhradil šestou platbu pojistného, dosáhla hodnota podílového účtu necelých 12 000 Kč, tedy převyšovala sjednanou pojistnou částku a výše rizikového pojistného byla od tohoto okamžiku nulová. Žalovaná tedy od šestého měsíce trvání pojištění neúčtovala za pojištění rizikové pojistné, které je úplatou za převzetí pojistného rizika a je podstatnou náležitostí pojistné smlouvy. Žalovaná tak od šestého měsíce trvání pojistné smlouvy nevykonávala pojistnou činnost. Z investičního pojištění tedy v případě pojistné smlouvy zůstává pouze složka investiční a žalovaná se zavázala zhodnotit prostředky, které ji žalobce na základě této smlouvy poskytl. Podle žalobce pojistná smlouva odporuje smyslu regulace činnosti účastníků kapitálového a pojistného trhu. Nejedná se o pojištění, jehož materiálními znaky je závazek poskytnout pojistnou ochranu, pojistný zájem a převzetí pojistného rizika, ale o poskytnutí jiné služby, v daném případě investiční. Poskytovat investiční služby však mohou pouze osoby, které mají povolení a postupují podle zákona o podnikání na kapitálovém trhu. V této souvislosti odkázal na rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 25. 6. 2020, č.j. 25 C 146/2019-346, který se podle žalobce týkal právně a skutkově obdobné věci.
14. Žalobce dále upozornil na skutečnost, že pojistná smlouva nesjednává určitým způsobem rizikové pojistné, o které žalovaná snižovala hodnotu podílového účtu pojistníka, od níž se odvíjí budoucí pojistné plnění, a za takových okolností je pojistná smlouva zdánlivým právním jednáním i z důvodu neurčitosti podle § 553 odst. 1 o.z. Odkázal v této souvislosti na účtování rizikového pojistného v čl. 7 ZPP s tím, že jeho přesnou výši nelze zjistit z žádného smluvního dokumentu, přičemž se sazebníkem nebyl v okamžiku uzavření pojistné smlouvy seznámen a tento se tak nestal nedílnou součástí pojistné smlouvy. V tomto směru poukázal na soudní judikaturu Nejvyššího soudu zabývající se určitostí ujednání o rizikovém pojistném. Protože zdánlivost právního jednání nastává přímo ze zákona, musí k ní soud přihlížet bez návrhu z úřední povinnosti.
15. Navrhl, aby odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že mu přizná částka 38 536 Kč s příslušenstvím a náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů, popřípadě jej zruší a věc vrátí soudu prvního stupně k dalšímu řízení.
16. Žalovaná ve svém písemném vyjádření k odvolání žalobce navrhla potvrzení rozsudku soudu prvního stupně. Měla za to, že argumentace žalobce v odvolání je účelová, neboť od počátku smluvního vztahu nemohl mít pochybnosti o tom, s kým smlouvu uzavírá. Odkázala přitom na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 32 Odo 119/2003, 22 Cdo 130/2003 a rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 28. 8. 2024, č.j. 55 Co 159/2024-182, ve kterém se odvolací soud vypořádal s argumentací žalobce k tvrzené neplatnosti pojistné smlouvy pro absenci právní subjektivity žalované. K neplatnosti pojistné smlouvy pro absenci pojištění v materiálním slova smyslu žalovaná odkázala na závěry soudu prvního stupně, které považovala za zcela správné, a v této souvislosti odkázala na shodnou argumentaci soudu prvního stupně v rozsudku sp. zn. 18 C 319/2023 ze dne 16. 2. 2024, který byl potvrzen Městským soudem v Praze rozsudkem ze dne 28. 8. 2024, č.j. 55 Co 159/2024-182.

- 17.K žalobcem tvrzené neplatnosti pojistné smlouvy pro neurčitost ujednání o rizikovém pojistném žalovaná uvedla, že se jedná o nepřipustnou novotu, k níž odvolací soud nemůže přihlížet.
- 18.Navrhl, aby odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a přiznal ji právo na náhradu nákladů odvolacího řízení.
- 19.Odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně přezkoumal dle § 212 a § 212a odst. 1 a 5 o. s. ř., včetně správnosti postupu v řízení předcházejícím jeho vydání, a dospěl k závěru, že odvolání žalobce není důvodné.
- 20.Odvolací soud vyšel ze správně zjištěného skutkového stavu soudu prvního stupně v napadeném rozsudku tak, jak je rekapitulován výše.
- 21.Zopakoval část listinných důkazů podle § 213 odst. 2 o.s.ř. (přehled poplatků, informace o pojištění, modelace pojištění a informace o finanční a fondech), k nimž se zástupce žalobce vyjádřil tak, že s těmito dokumenty byl žalobce seznámen před uzavřením pojistné smlouvy v rámci předmluvního jednání, o čemž konečkonců svědčí i jeho podpis na těchto dokumentech (viz čl. 80-82), a doplnil dokazování podle § 213 odst. 4 o.s.ř. potvrzením o provedení transakce, z něhož vyplývá, že částka 83 464 Kč (tzv. odkupné) byla připsána na účet žalobce dne 5. 4. 2024.
- 22.Soud prvního stupně dospěl ke správnému závěru, že pojistná smlouva byla mezi účastníky platně uzavřena za účinnosti občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. v souladu s ustanovením § 2758 a násl. o.z. Předmětem této pojistné smlouvy bylo investiční životní pojištění žalobce NN SMART (UM5C) pro případ smrti nebo dožití žalobce věku 65 let, s datem počátku pojištění 1. 3. 2019, měsíčním pojistným 2 000 Kč a pojistnou částkou pro případ smrti 10 000 Kč. Placené pojistné bylo použito k nákupu podílových jednotek v žalobcem zvolených finančních fondech, které jsou evidovány na individuálním podílovém účtu žalobce, který žalovaná vede k pojistné smlouvě s tím, že návratnost investice závisí na vývoji hodnoty podkladových investic. Modelace pojištění v průběhu doby pojištění (maximálně do 65 let věku žalobce) byla žalobci předestřena v rámci předmluvního jednání. Jinými slovy řečeno žalobce byl seznámen s pravděpodobným vývojem jeho vložených investic v podobě měsíčního pojistného po dobu 28 let. Žalovaná se v pojistné smlouvě zavázala poskytnout žalobci nebo třetí osobě v případě pojistné události pojistné plnění, které pro případ smrti odpovídalo minimálně pojistné částce 10 000 Kč nebo hodnotě podílového účtu podle toho, která hodnota je vyšší než uvedená pojistná částka (viz ZPP tvořící nedílnou součást pojistné smlouvy podle § 2774 odst. 1 a 2 o.z.; viz čl. 3 odst. 1 a 2) s tím, že při dožití sjednaného konce pojištění pojištěným se pojistné plnění rovná výši hodnoty podílového účtu (v případě žalobce dle modelace pojištění se jednalo o částku 1 471 852 Kč při zaplaceném pojistném 672 000 Kč). Pojistná smlouva v daném případě zanikla na základě žádosti žalobce ze dne 13. 3. 2024 (čl. 104) doručené žalované 18. 3. 2024 s výplatou odkupného, splatného do tří měsíců ode dne, kdy byla žádost pojišťovně doručena (viz čl. 7 odst. 8 VPP – výše odkupného se nerovná součtu zaplaceného pojistného). Dne 12. 3. 2024 požádal právní zástupce žalobce žalovanou o vydání bezdůvodného obohacení ve výši 122 000 Kč s odůvodněním, že pojistná smlouva uzavřená účastníky je zdánlivým právním jednáním podle § 551 o.z. a je neplatná podle § 588 o.z.
- 23.Žalobce k oprávněnosti svého požadavku na vydání bezdůvodného obohacení žalovanou tvrdil v řízení před soudem prvního stupně dva důvody:
 - 1) že pojistitel označený v pojistné smlouvě nemá právní subjektivitu

2) že v pojistné smlouvě nebylo sjednáno pojištění

24. K prvnímu tvrzenému důvodu:

25. Odvolací soud se ztotožňuje se závěrem soudu prvního stupně, že pojistitelem byla zahraniční právnická osoba, která na území ČR jednala prostřednictvím své organizační složky. K tomuto závěru lze legitimně dospět výkladem pojistné smlouvy podle § 555 a § 556 odst. 2 o.z. ve spojení se všemi smluvními dokumenty (VPP a ZPP) a listinami spojenými s touto pojistnou smlouvou, majíce na zřeteli předsmluvní jednání smluvních stran spojené s poskytnutím písemných informací žalobci o pojištění, o finančních fondech, o modelaci pojištění, promítnutých na listinách, na nichž byl pojistitel označeným způsobem, z něhož nelze mít žádné pochybnosti o tom, že jako pojistitel jednala zahraniční právnická osoba, a rovněž následné jednání pojistitele ve vztahu k žalobci zasíláním pravidelných výročních dopisů, které obsahovaly informaci o výši pojistného na hlavní pojištění, včetně informace, do jakých fondů je investiční pojistné umístěováno, výši rizikového pojistného, poplatky a jejich výši a aktuální stav podílového účtu žalobce (§ 555 a 556 odst. 2 o.z.). Žalovaná v roce 2019 a 2020 zaslala žalobci na jeho žádost i potvrzení o pojistném zaplaceném pojistníkem na soukromé životní pojištění. Také z těchto dokumentů je zřejmé, že pojistitelem je zahraniční právnická osoba jednáající prostřednictvím organizační složky působící v ČR. Lze tedy uzavřít, že žalobce byl ve smluvním vztahu s pojistitelem, jímž byla zahraniční právnická osoba jednáající v České republice prostřednictvím své organizační složky, čemuž také odpovídá označení pojistitele v žádosti žalobce o ukončení pojistné smlouvy z 13. 3. 2024. Výklad žalobce o tom, že okolnosti projevu vůle, jednání o uzavření smlouvy a praxe, kterou mezi sebou smluvní strany zavedly a jejich následné chování, nenaznačovaly, že pojišťovnou je zahraniční právnická osoba s argumentací uvedenou v odvolání (viz bod 12 odůvodnění tohoto rozsudku), shledal odvolací soud jako zjevně formalistický, a to i s přihlédnutím k tomu, že žalobce na základě této pojistné smlouvy platil pojistné po dobu pěti let, přijímal od žalované každoročně informace o výši pojistného, včetně informací, do jakých fondů je investiční pojistné umístěováno, a lze na něj nepochybně nahlížet prizmatem ustanovení § 4 odst. 1 o.z., byť se jedná o spotřebitele, ale vysokoškolsky vzdělaného. Tímto důvodem tvrzené nicotnosti pojistné smlouvy se navíc opakovaně zabýval nejen finanční arbitr, ale také soudy, které dospěly k totožnému závěru. Soud prvního stupně tedy tuto otázku posoudil zcela správně odkazující na přílehavou soudní judikaturu.

26. K druhému tvrzenému důvodu:

27. Pojistná smlouva byla uzavřena podle § 2758 a násl. zákona č. 89/2012 Sb. účinného od 1. 1. 2014. Tento občanský zákoník změnil, oproti právní úpravě občanského zákoníku platného do 31. 12. 2013, náhled při posuzování otázky platnosti právních jednání. Z ustanovení § 574 o.z. vyplývá, že na právní jednání je třeba spíše hledět jako na platné než jako na neplatné. Jedná se o pravidlo zásadního významu, rozhodující při veškerém uvažování a každém rozhodování soudů o tom, zda právní jednání je či není platné. Uvedený přístup je odrazem respektu k autonomii smluvních stran, funkci smluvních vztahů i k samotné povaze soukromého práva mající na zřeteli jednu ze základních zásad závazkového práva „pacta sunt servanda“ neboli smlouvy se mají dodržovat. Ústavní soud k této problematice opakovaně judikoval, že není ústavně konformní taková praxe, kdy obecný soud upřednostňuje výklad vedoucí k neplatnosti smlouvy před výkladem neplatnosti smlouvy nezakládajícím.

28. Odvolací soud považuje za správný i závěr soudu prvního stupně stran tvrzené neplatnosti pojistné smlouvy, že v ní nebylo sjednáno pojištění v materiálním slova smyslu, resp. pojistné riziko.

29. V posuzovaném případě představuje pojistná smlouva investiční životní pojištění, jímž se pojistitel zavázal pro případ pojistné události – smrti pojištěného před dosažením věku 65 let, že mu vyplátí plnění ve výši hodnoty podílových jednotek vedených na podílovém účtu k datu smrti pojištěného (je-li tato hodnota vyšší než uvedená pojistná částka) nebo mu vyplátí plnění ve výši sjednané pojistné částky pro případ smrti, jestliže hodnota podílových jednotek vedených na jeho podílovém účtu k datu pojistné události by byla nižší.
30. V uvedeném investičním životním pojištění byla tedy hodnota pojistného pro případ smrti žalobce nebo dožití věku 65 let vázána na hodnotu individuálního podílového účtu k datu pojistné události, přičemž o aktuálním stavu svého podílového účtu byl žalobce pravidelně každoročně informován, takže takové určení pojistné částky lze považovat za akceptovatelné a naplňující účel pojištění (*Uspokojení potřeb pojistníka zajistit se před očekávanými nepříznivými dopady předem nejisté události tím, že pojistník riziko vzniku pojistné události a jejích následků přenesl zcela nebo zčásti na pojistitele. Nastane-li nahodilá událost, pojistitel její nepříznivé následky kompenzuje pojistníkovi v jeho majetkové rovině tím, že mu vyplátí předem sjednané peněžité pojistné plnění. Pojistitel tak na sebe bere po dobu trvání pojistné smlouvy riziko, že předem nejistá událost v té době skutečně nastane a on bude nucen pojistníkovi plnit*). Pojistitel alokuje pojistné do podílových fondů zvolených pojistníkem, který tak de facto volí investiční strategii a nese investiční riziko.
31. Pokud by hodnota podílového účtu ke dni vzniku pojistné události byla nižší než pojistná částka, byla by pojištěnému vyplacena tato pojistná částka, která v případě žalobce činila 10 000 Kč. Jednalo se tedy o minimální pojistnou částku pro případ nedostatečné hodnoty podílových fondů. S ohledem na vše, co bylo shora uvedeno, ujednanou pojistnou částku ve výši 10 000 Kč není možné považovat za ryze formální, neboť měla sloužit alespoň k částečné ochraně žalobce, např. v případě, že by pojistná událost jako nahodilá událost nastala bezprostředně po uzavření pojistné smlouvy a že došlo k zaplacení jen první platby pojistného s přihlédnutím ke skutečnosti, že platný občanský zákoník žádnou minimální výši pojistné částky nestanoví. Stejně tak občanský zákoník v ustanoveních o pojistné smlouvě nevylučuje možnost uzavření investičního životního pojištění, tedy pojištění kombinovaného obsahující složku pojistnou i investiční. S ohledem na smluvní autonomii nelze tedy dovozovat neplatnost smlouvy jen z poměru mezi těmito dvěma složkami a je třeba vycházet z toho, že obě tyto složky byly v dané pojistné smlouvě obsaženy, nikoliv pouze formálně, ale i materiálně. Sjednaná pojistná částka ve výši 10 000 Kč tak měla sloužit k eliminaci nežádoucích následků. Nelze proto dospět k závěru o ryze formální funkci garantované pojistné částky. V pojistné smlouvě tedy není možné dovodit absenci pojistného zájmu žalované nebo nepřevzetí pojistného rizika, takže lze považovat pojistnou smlouvu za platně sjednanou. Bez povšimnutí nelze ponechat ani skutečnost, že to byl žalobce, který mohl v pojistné smlouvě vyjádřit svou vůli a využít možnosti sjednat si vyšší (minimální) pojistnou částku. To však neučinil.
32. Důvodnou odvolací soud neshledal ani argumentaci žalobce, že ve skutkově obdobných věcech soudy dovodily neplatnost pojistných smluv, neboť odkázal jen na rozhodnutí soudu prvního stupně, která nejsou pro odvolací soud závazná, a navíc se všechna tato rozhodnutí týkala pojistných smluv uzavřených před účinností občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. podle zákona č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě a o změně souvisejících zákonů.
33. Pokud žalobce v odvolání uplatnil nový důvod neplatnosti pojistné smlouvy – rizikové pojistné nebylo sjednáno určitým způsobem, pak odvolací soud z obsahu spisu zjistil, že v řízení před soudem prvního stupně byli účastníci poučeni podle § 119a o.s.ř. a žalobce v návaznosti na toto poučení neuvedl žádná jiná tvrzení vztahující se k otázce platnosti pojistné smlouvy. Uvedenou odvolací námitku musel tedy odvolací soud posoudit jako nepřípustné novum, resp. nové tvrzení, ke kterému nemůže být již v odvolacím řízení přihlíženo. Toto tvrzení totiž žalobce

uvedl až v rámci svého odvolání. Lze sice připustit, že zdánlivost právního jednání nastává přímo ze zákona a soud k ní musí přihlížet z úřední povinnosti, nicméně jen na základě rozhodných skutkových tvrzení ze strany žalobce uplatněných před soudem prvního stupně před poučením podle § 118b o.s.ř. a § 119a o.s.ř., vycházejíce z principu neúplné apelace v odvolacím řízení.

34. Odvolací soud z výše uvedených důvodů rozsudek soudu prvního stupně ve výroku I. o věci samé potvrdil jako věcně správný podle § 219 o.s.ř.
35. Změnil pouze výrok o nákladech řízení podle § 220 o.s.ř., neboť soud prvního stupně o náhradě nákladů řízení rozhodl nesprávně, protože nezohlednil, že v části zastaveného řízení (co do částky 83 464 Kč s příslušenstvím) bylo třeba při rozhodování o náhradě nákladů řízení postupovat podle § 146 odst. 2 o.s.ř. s přihlédnutím k tomu, kdo z procesního hlediska zavinil zastavení řízení, a v rozsahu zamítnutí nároku žalobce na zaplacení částky 38 536 Kč s příslušenstvím podle § 142 odst. 2 o.s.ř.
36. Protože plnění ze strany žalované ve výši 83 464 Kč bylo připsáno na účet žalobce až dne 5. 4. 2024 a žaloba v této věci byla podána dne 5. 4. 2024, je třeba z hlediska procesního zavinění na zastavení řízení hledět na žalobní návrh v rozsahu této částky, že byl podán „z procesního hlediska“ důvodně, a proto žalobci náleží podle § 146 odst. 2 věta druhá o.s.ř. nárok na náhradu nákladů řízení v rozsahu 68 %, resp. z procesního hlediska posoudit úspěch žalobce v této věci v rozsahu 68 %. Co do částky 38 536 Kč s příslušenstvím byl žalobce ve věci neúspěšný. Jeho neúspěch představuje v porovnání s žalovanou částkou 32 %. Žalobci proto vzniklo právo na náhradu nákladů řízení před soudem prvního stupně ve rozsahu 36 % (68 % mínus 32 %). Jeho náklady řízení sestávají z odměny za jeho právní zastoupení advokátem za 3 úkony právní služby po 5 980 Kč z tarifní hodnoty 122 000 Kč za převzetí a přípravu zastoupení, podání žaloby a částečné zpětvzetí žaloby, včetně jeho repliky k vyjádření žalované podle § 11 odst. 1 písm. a), b), d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve spojení s § 7 bod 5 advokátního tarifu, 1 úkon právní služby po 2 660 Kč z tarifní hodnoty 38 536 Kč (ústní jednání 20. 9. 2024) s připočtením čtyř paušálních náhrad hotových výdajů po 300 Kč podle § 13 odst. 2, 3 advokátního tarifu, náhrady za nevrácenou část soudního poplatku ve výši 2 930 Kč a náhrady DPH ve výši 21 % z odměny a náhrad (17 940 + 2 660 + 1 200 + 2 930 + 4 578). Celkové náklady řízení žalobce před soudem prvního stupně tedy činí 36 % z částky 29 308 Kč; tj. 10 551 Kč (zaokrouhleně) a jsou splatné k rukám jeho právního zástupce podle § 149 odst. 1 o.s.ř.
37. Protože žalovaná byla v odvolacím řízení plně úspěšná, rozhodl odvolací soud o náhradě nákladů řízení podle § 224 odst. 1 ve spojení s § 142 odst. 1 o.s.ř. tak, že žalované přiznal právo na náhradu nákladů odvolacího řízení. Tyto sestávají ze tří úkonů právní služby po 2 660 Kč podle § 11 odst. 1 písm. d) a g) advokátního tarifu ve spojení s § 7 bod 5 advokátního tarifu (vyjádření k odvolání, jednání u odvolacího soudu dne 26. 2. 2025 a 12. 3. 2025) s připočtením jedné paušální náhrady po 300 Kč (vyjádření k odvolání, dvou paušálních náhrad po 450 Kč podle § 13 advokátního tarifu účinného od 1. 1. 2025 a náhrady DPH ve výši 21 % (7 980 + 300 + 900 + 1 927,80); tedy celkem 11 108 Kč (zaokrouhleně). Náklady řízení žalované jsou splatné k rukám její právní zástupkyně podle § 149 odst. 1 o.s.ř.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku je přípustné dovolání, které se podává ve lhůtě dvou měsíců od jeho doručení k Nejvyššímu soudu České republiky prostřednictvím soudu prvního stupně za podmínek § 237 o.s.ř.

Praha 12. březen 2025

JUDr. Ladislava Mentbergerová v.r.
předsedkyně senátu